

ІНСТИТУТ ВИЩОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ
ПІВНІЧНО-СХІДНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР НАН УКРАЇНИ І МОН УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОНСОРЦІУМ
ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КАРЛСРУЕ (НІМЕЧЧИНА)
ХАРКІВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«НАРОДНА УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ»

**Інтелектуальний потенціал суспільства
в умовах перманентних соціальних змін:
шляхи збереження й розвитку**

(ДР № 0117U005126)

МАТЕРІАЛИ
ХХІІІ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ТА ВИКЛАДАЧ:
ЗМІНИ ВЕКТОРІВ ВЗАЄМОЗАЛЕЖНОСТІ**

**Харків
7 лютого 2025 р.**

Редакційна колегія:

Астахова К. В.	д-р іст. наук (голов. ред.)
Астахова В. І.	д-р іст. наук
Зверко Т. В.	канд. соціол. наук
Іванова О. А.	канд. екон. наук
Козиренко В. П.	канд. техн. наук
Компанієць В. В.	д-р екон. наук
Михайлова Л. В.	канд. філол. наук
Михайльова К. Г.	д-р соціол. наук
Яременко О. Л.	д-р екон. наук

Індексується Міжнародною наукометричною базою даних Index Copernicus

Н15 **Навчальний** заклад та викладач: зміни векторів взаємозалежності : матеріали XXIII Міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 7 лют. 2025 р. / Ін-т вищої освіти НАПН України, Харк. гуманітарний ун-т «Нар. укр. акад.» [та ін. ; редкол.: К. В. Астахова (голов. ред.) та ін.]. – Харків: Вид-во НУА, 2025. – 256 с. – (Інтелектуальний потенціал суспільства в умовах перманентних соціальних змін: шляхи збереження й розвитку).

Збірник містить матеріали XXIII Міжнародної науково-практичної конференції «Навчальний заклад та викладач: зміни векторів взаємозалежності» (7 лютого 2025 року, Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія»). Тези присвячено питанням зміни векторів взаємозалежності навчального закладу та викладача в сучасній освіті. Аналізуються стратегічні зміни взаємовідносин ключових гравців сучасного освітнього поля, умови розвитку і завдання сучасної освітньої кадрової політики, проблеми збереження та трансляції академічного етосу в умовах кардинальних змін викладацької спільноти, варіанти трансформації стосунків закладів освіти та викладачів через розвиток штучного інтелекту і тотальну цифровізацію.

УДК 378.4+378.091.12(043.2)

INSTITUTE OF HIGHER EDUCATION NAES OF UKRAINE
NORTH-EASTERN RESEARCH CENTRE OF THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES
OF UKRAINE AND MOS OF UKRAINE
KHARKIV UNIVERSITY CONSORTIUM
KHARKIV ACADEMY OF CONTINUING EDUCATION
PEDAGOGICAL UNIVERSITY OF KARLSRUHE (GERMANY)
KHARKIV UNIVERSITY OF HUMANITIES
“PEOPLE’S UKRAINIAN ACADEMY”

**Intellectual Potential of Society in the Context
of Permanent Social Changes:
Ways of Retaining and Development**

(ДП № 0117U005126)

PROCEEDINGS
OF THE ANNUAL XXIII INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE

**EDUCATIONAL INSTITUTIONS AND
THE TEACHING STAFF:
SHIFTING THE VECTORS OF
INTERDEPENDENCE**

**Kharkiv
7 February 2025**

Editorial board:

Astakhova K. V.	Dr.Sc. (History) (editor in chief)
Astakhova V. I.	Dr.Sc. (History)
Zverko T. V.	Ph.D. (Sociology)
Ivanova O. A.	Ph.D. (Economics)
Kozyrenko V. P.	Ph.D. (Technical)
Kompaniets V. V.	Dr. Sc. (Economics)
Mikhailova L. V.	Ph.D. (Philology)
Mykhaylyova K. G.	Dr.Sc. (Sociology)
Yaremenko O. L.	Dr. Sc. (Economics)

Copernicus Indexed

Educational institutions and the teaching staff: shifting the vectors of the interdependence : the Proceedings of the XXIII International Scientific and Practical Conference, Kharkiv, 7th February 2025 / Institute of Higher Education of the National Acad. of Educational Sciences of Ukraine, Kharkiv Univ. of Humanities "People's Ukrainian Acad." [et al. ; editorial board.: K. V. Astakhova (ed. in chief) et al.]. – Kharkiv : PUA Publ., 2025. – 256 p. – (Intellectual Potential of Society in the Context of Permanent Social Changes: Ways of Retaining and Development).

The collection contains the materials of the XXIII International Scientific and Practical Conference "Educational Institutions and the Teaching Staff: Shifting the Vectors of Interdependence" devoted to changes in the vectors of interdependence of educational institutions and the teaching staff in modern education. Strategic changes in the relationships of key players in the education field, conditions for development and tasks of educational personnel policy, issues of preserving and communicating the academic ethos, transformation options for the relationships between educational institutions and the teaching staff in response to the development of artificial intelligence and total digitalization are analyzed.

UDC 378.4+378.091.12(043.2)

комунікації між студентами та викладачами. Зроблено акценти на залученість студентства до наукової діяльності, її історичний контекст.

Дослідження базується на матеріалах Харківського освітнього центру – історичної колиски університетської освіти Східної України. Перш за все – Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна, який є класичним прикладом формування та розвитку студентських об'єднань. Та перший приватний навчальний заклад в Україні – ХГУ «НУА» – своєрідний приклад об'єднання освітніх контактів через інтеграцію освіти та науки.

На основі ретроспективного аналізу зроблено висновок – незважаючи на історичні потрясіння, СНО залишається значущою складовою як у розвитку наукового сектору ЗВО, так і у збереженні комунікації між студентами, викладачами, навчальним закладом.

Ключові слова: студентські наукові об'єднання, освітні контакти, комунікація, Харків.

Yakunina Alyona. Student scientific societies as a factor in building communication with professors: the historical context.

The research is necessitated by the current situation in the university educational sector - a growing gap in educational contacts between the institution and students and professors, which is related to the three-year war in Ukraine.

The focus is on the role of student scientific societies, which are an important aspect in the activities of a modern university; they play a significant role in the establishment and development of internal contacts and communication between students and professors. The author emphasizes the students' involvement in scientific activities and their historical context.

The research is based on the materials of the Kharkiv educational center, the historical foundation of university education in Eastern Ukraine. First, V. N. Karazin Kharkiv National University, which is a classic example for the establishment and development of student societies. And the first private educational institution in Ukraine, the KHU 'PUA', is a unique example how educational contacts are combined through the integration of education and science.

The retrospective analysis concludes that, despite historical challenges, scientific societies remain a significant tool for the development of the scientific sector of higher education institutions and for maintaining communication between students, professors, and the institution.

Key words: communication, educational contacts, Kharkiv, student scientific societies.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14767960>

Л. В. Яніцька, Н. О. Постернак, С. М. Білявський

ВЗАЄМОДІЯ УНІВЕРСИТЕТУ ТА ВИКЛАДАЧА У ВПРОВАДЖЕННІ АДАПТИВНИХ СТРАТЕГІЙ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТЬНОГО ПРОЦЕСУ КАФЕДРИ МЕДИЧНОЇ БІОХІМІЇ ТА МОЛЕКУЛЯРНОЇ БІОЛОГІЇ В КРИЗОВИХ УМОВАХ

Військовий стан, спричинений діями країни-агресора, створив безпрецедентні виклики для систем освіти, зокрема для закладів вищої медичної освіти. Серед критичних аспектів цієї ситуації варто назвати дисбаланс освітнього процесу, коли через повітряні тривоги, відключення електроенергії та ризики безпеки, традиційний офлайн формат навчання стає практично неможливим. Другий аспект, який має негативний вплив на освітній процес в умовах воєнного стану – постійний стрес, невпевненість у майбутньому впливають на психоемоційний стан учасників освітнього процесу, знижують рівень мотивації та здатності зосередитись на головному. Наступний виклик пов'язаний з формуванням фахових компетентностей, так як майбутні медичні працівники повинні володіти не лише знаннями, а й емоційною стійкістю, комунікативними навичками та умінням адаптуватися до складних умов роботи. У зв'язку із зазначеними аргументами адаптивна стратегія менеджменту освітнього процесу кафедри медичної біохімії та молекулярної біології (МБМБ) Національного медичного університету (НМУ)

імені О.О. Богомольця набуває особливої актуальності та передбачає низку заходів, а саме: перехід на гнучкі форми освітнього процесу, інтеграція проблемно-орієнтованого навчання, розвиток міждисциплінарного підходу, підтримка психоемоційного здоров'я здобувачів вищої медичної освіти (ЗдВМО) та НПП, удосконалення системи оцінювання знань ЗдВМО, залучення сучасних технологій освітнього процесу, інноваційні підходи до викладання дисциплін кафедри, оновлення робочих програм основних та вибіркового компонент в контексті сучасних досягнень медичних наук. У період з 2022 по 2024 роки з'явилися численні дослідження та рекомендації щодо організації освітнього процесу у ЗВО у період воєнного стану в Україні. Переважна більшість досліджень українських вчених підкреслює швидкий перехід до онлайн-моделей та моделей змішаного навчання під час повномасштабного вторгнення, демонструючи адаптивність систем вищої освіти до умов війни [3]. Інше дослідження присвячено питанню використання ЗВО сервісного навчання та інноваційних онлайн-інструментів для підтримки залученості ЗдВМО під час війни [5]. Що стосується цифрової інфраструктури, вчені досліджували, як цифрові інструменти можуть покращити освітній процес, особливо в контексті війни та її наслідків [1]. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки також визначає, наскільки реформи в освітньому менеджменті є вирішальними для підтримки якості освіти в такі складні періоди [4]. Дослідження свідчать, що хоча європейські країни та Україна досягли значних успіхів у цифровій освіті, повний вплив цих змін на довгострокову якість освіти залишається предметом постійного аналізу та моніторингу [3]. Зважаючи на необхідність розробки адаптивних стратегічних заходів менеджменту освітнього процесу та виклики, які виникають у зв'язку з воєнним станом стратегічний менеджмент освітнього процесу кафедри МБМБ НМУ імені О.О.Богомольця охоплює визначення довгострокових цілей та напрямків розвитку, розробку політик з дотриманням національних та міжнародних освітніх стандартів, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності ЗдВМО напрямку підготовки 22 «Охорона здоров'я»: планування та розподіл навчальних програм, розкладу, забезпечення кафедри необхідними ресурсами (матеріальними, технічними, людськими), ефективне використання існуючих ресурсів та адаптувати їх до потреб здобувачів вищої медичної освіти, які вивчають «Медичну біохімію», «Молекулярну біологію», «Патологічну біохімію». Управління педагогічним колективом НПП кафедри передбачає їхнє навчання, підвищення кваліфікації та мотивацію: створення умов для професійного розвитку НПП, підтримка в адаптації до нових технологій та методик навчання й організації освітнього процесу, які організовують відділи НМУ імені О.О.Богомольця [2]; впровадження внутрішнього моніторингу забезпечення якості освіти, вивчення зворотного зв'язку від ЗдВМО та НПП дозволяє виявляти проблеми та вчасно реагувати на них [5]; заходи, спрямовані на підтримку ЗдВМО, їхню мотивацію, психологічну підтримку, адаптацію до змінених умов навчання (особливо у часи кризи), а саме впровадження ігрових технік, інфографіки тощо [3;5].

Таким чином, адаптивна стратегія менеджменту освітнього процесу, будучи багатогранним та динамічним явищем в управлінні освітою, зумовлює необхідність застосування комплексного підходу, стратегічного планування, гнучкої адаптації до змінних умов та перманентного вдосконалення для забезпечення належного рівня якості освіти за будь-яких обставин.

Список бібліографічних посилань

1. Любка, Д., Постернак, Н., Яницька, Л. та Горкуненко, О. (2024). Ігрові технології організації освітнього процесу у закладах вищої медичної освіти (на прикладі дисципліни «Молекулярна біологія»). *Академічні візії*, [online] 37. Available at: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/1505>. [Accessed 03 Jan. 2025].
2. Національний мед. ун-т ім. О. О. Богомольця (2024). *Школа компетентного викладача* [online]. Available at: <https://nmuofficial.com/zagalni-vidomosti/kafedri/fakultet-pidvyshhennya-kvalifikatsiyi/shkola-kompetentnogo-vykladacha> [Accessed 03 January 2025].
3. Obernikhina, N.V., Yanitska, L.V. and Posternak, N.O. (2023). Analysis of the results of the Unified State Qualification Exam Step 1 specialty «pediatrics» as a modernization of the educational process

of higher medical institutions of Ukraine. *Modern pediatrics. Ukraine*, [online] 6 (134), pp. 125–132. Available at: doi:10.15574/sp.2023.134.125. [Accessed 03 January 2025].

4. Верховна Рада України, (2022). *Про схвалення стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки* [online]. Київ, Україна. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80> [Accessed 03 January 2025].

5. Posternak, N., Yanitska, L. and Mykhailova, A. (2024). The experience of using artificial intelligence tools by students of higher medical education during the study of «Molecular biology». *Educological discourse*, [online] 45 (2). Available at: doi:10.28925/2312-5829.2024.2.4. [Accessed 03 January 2025].

References

1. Liubkina, D., Posternak, N., Yanitska, L., Horkunenko, O. (2024). Ithrovi tekhnolohii orhanizatsii osvithnoho protsesu u zakladakh vyshchoi medychnoi osvity (na prykladi dystsypliny «Molekuliarna biobhii»). *Akademichni v* [online] 37. Available at: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/1505>. [Accessed 03 January 2025].

2. Natsionalnyi medychnyi universytet im. O. O. Bohomoltsia (2024). *Shkola kompetentnoho vykladacha* [online]. Available at: <https://nmuofficial.com/zagalni-vidomosti/kafedri/fakultet-pidvyshhennya-kvalifikatsiyi/shkola-kompetentnoho-vykladacha/> [Accessed 03 January 2025].

3. Obernikhina, N.V., Yanitska, L.V. and Posternak, N.O. (2023) Analysis of the results of the Unified State Qualification Exam Step 1 specialty «pediatrics» as a modernization of the educational process of higher medical institutions of Ukraine. *Modern pediatrics. Ukraine*, [online] 6 (134), pp. 125–132. doi:10.15574/sp.2023.134.125. [Accessed 03 January 2025].

4. Verhovna Rada Ukraine, (2022). *Pro skhvalennia stratehii rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2022-2032 roky* [online]. Kyiv, Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80>. [Accessed: 03 January 2025].

5. Posternak, N., Yanitska, L. and Mykhailova, A. (2024). The experience of using artificial intelligence tools by students of higher medical education during the study of «Molecular biology». *Educological discourse*, [online] 45 (2). Available at: doi:10.28925/2312-5829.2024.2.4. [Accessed 03 January 2025].

Яніцька Леся Василівна, Постернак Наталія Олександрівна, Білявський Сергій Миколайович. Взаємодія університету та викладача у впровадженні адаптивних стратегій менеджменту освітнього процесу кафедри медичної біохімії та молекулярної біології в кризових умовах.

Адаптивна стратегія менеджменту освітнього процесу кафедри МБМБ в умовах воєнного стану є кроком до забезпечення високоякісної підготовки здобувачів вищої медичної освіти, здатних працювати в складних і стресових умовах. Основні напрямки стратегічного менеджменту освітнього процесу кафедри передбачають: перехід на гнучкі форми навчання, інтеграцію проблемно-орієнтованого навчання, розвиток міждисциплінарного підходу, вдосконалення оцінювання знань здобувачів, а також підтримку психоемоційного здоров'я учасників освітнього процесу. Успішна реалізація цих заходів дозволяє не лише зберегти якість освіти під час воєнного стану, але й підготувати майбутніх медичних працівників до роботи в надзвичайних умовах, коли емоційна стійкість, швидке прийняття рішень та адаптивність є важливими фаховими компетентностями.

Ключові слова: менеджмент освітнього процесу, адаптивна стратегія, інтегративний підхід, міждисциплінарний підхід.

Yanitska Lesya, Posternak Nataliya, Bilyavsky Serhiy. Interaction between the university and the teacher in the implementation of adaptive strategies for the management of the educational process of the department of medical biochemistry and molecular biology in crisis conditions.

The adaptive strategy for managing the educational process of the Department of Medical Biochemistry and Molecular Biology in martial law is a step towards ensuring high-quality training of higher medical education students who are able to work in complex and stressful conditions. The main directions of the strategic management of the educational process of the department include: transition to flexible forms of

learning, integration of problem-based learning, development of an interdisciplinary approach, improvement of the assessment of students' knowledge, as well as support for the psycho-emotional health of participants in the educational process. The successful implementation of these measures allows not only to preserve the quality of education during martial law, but also to prepare future medical workers for work in emergency conditions, when emotional stability, quick decision-making and adaptability are important professional competencies.

Key words: educational process management, adaptive strategy, integrative approach, interdisciplinary approach.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14767982>

Д. М. Яценко

ІННОВАЦІЙНЕ ОСВІТНЄ ПОЛЕ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ Й ЦИФРОВА КУЛЬТУРА ВИКЛАДАЧА: ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ВЗАЄМВПЛИВУ

Беззаперечним є той факт, що цифрові технології займають лідируючу позицію у різних сферах життєдіяльності сучасного суспільства. Особливо вони актуалізуються в повсякденних практиках у бізнесі, політиці, науці, освіті, комунікації. Сучасне освітнє поле змінюється, вимагає цифрової переорієнтації, що, відповідно, диктує необхідність осмислення її культурної складової.

У цьому сенсі взаємопов'язані заклад освіти, який забезпечує розгортання цифрових освітніх форматів, створює умови для трансформації звичних форм і методів навчання, і суб'єкти освітнього процесу – викладачі як створювачі цифрового контенту, транслятори цифрової культури, здобувачі освіти як учасники взаємодії в цифровому полі.

Звісно, розвиток цифровізації, з одного боку, змінюватиме вимоги до викладачів, з іншого – стимулюватиме заклад освіти до створення відповідного цифрового середовища, з відповідною політикою цифровізації, системним баченням необхідності, способів і наслідків застосування. Цілком логічно, що у цьому контексті правомірно говорити про розвиток цифрової культури викладачів, яка має бути культурозберігаючою освітнє середовище.

Ще одним вагомим аргументом в актуалізації цієї точки зору є те, що сучасний здобувач освіти виявляє найбільшу цифрову активність – від щоденного використання соціальних мереж та мобільних додатків до активної участі в онлайн-спільнотах і створення власного цифрового контенту. Особливість їхньої цифрової культури полягає в здатності об'єднувати різні аспекти життя (освітній, комунікативний, творчий і соціальний) в єдиному цифровому середовищі, що суттєво змінює традиційні способи навчання, міжособистісного спілкування, самовираження та соціалізації. Це певний виклик для викладачів, які створюють цифровий контент, взаємодіють у цифровому середовищі й одночасно артикулюють ціннісні, нормативні аспекти такої взаємодії, демонструючи відповідну здатність та готовність.

Існують різні підходи до вивчення й визначення цифрової культури, кожен з яких дозволяє розкрити нові аспекти впливу цифрового середовища на формування ідентичності особистості, їхні соціальні зв'язки та способи взаємодії, зосередитися на аналізі змін в освітніх практиках, що відбуваються завдяки розповсюдженню цифрових технологій. Так, у вузькому значенні цифрову культуру розуміють як систему правил поведінки людини, яких вона дотримується під час використання інформаційно-комунікаційних технологій, тобто віддаючи пріоритет нормативним елементам і зразкам поведінки. В такій інтерпретації дослідники [1; 2] пропонують до компонентів цифрової культури віднести «раціональне споживання інформації; критичне мислення, що стосується кількості та якості сприйнятої інформації і вміщує пошук (вибір достовірних та надійних інформаційних джерел), інтерпретацію (надання переваги фактам, ніж думкам), дослідження (глибокий аналіз інформації для формування висновків) й оцінку (погляд на інформаційне повідомлення з різних аспектів); цифрову грамотність, тобто вміння користуватись сучасними ІТ та програмним забезпеченням, особливо у професійній діяльності» [1].

**Інтелектуальний потенціал суспільства
в умовах перманентних соціальних змін:
шляхи збереження й розвитку
(ДР № 0117U005126)**

**МАТЕРІАЛИ
XXIII МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ТА ВИКЛАДАЧ:
ЗМІНИ ВЕКТОРІВ ВЗАЄМОЗАЛЕЖНОСТІ**

Матеріали подано в авторській редакції

Підписано до друку 01.02.2025. Формат 60×84/8.
Папір офсетний. Гарнітура «Таймс».
Ум. друк. арк. 30,46. Обл.-вид. арк. 28,0.
Тираж 300 пр. Зам. №

Видавництво
Народної української академії
Свідоцтво № 1153 від 16.12.2002.

Україна, 61000, Харків, МСП, вул. Майка Йогансена, 27.